

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 13.3

HE 149/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Elina Santti, linjajohtaja, HUS nuorisopsykiatria, esitys etäkuulemistilaisuuteen 13.3.2026

JOHDANTO

- Hallituksen esityksen tavoitteet ovat kokonaisuutena perusteltuja ja kannatettavia. Esitys vahvistaa lapsen oikeutta erityiseen suojeluun, selkeyttää rajoitustoimien käyttöä sekä parantaa viranomaisten toimivaltuuksia ja yhteistyötä erityisesti tilanteissa, joissa lapsi on luvatta poissa sijaishuollosta. Myös sijaishuollon valvonnan uudistaminen on välttämätön ja oikeansuuntainen.
- Esitys sisältää kuitenkin **merkittäviä sääntelyllisiä puutteita**, jotka voivat estää tavoitteiden toteutumisen käytännössä. Erityinen huoli liittyy kahteen kokonaisuuteen, jotka koskevat kaikkein haavoittuvammassa tilanteessa olevien alaikäisten palveluja(**rikoksin oireilevat, psyykkisesti sairaat sijaishuollossa olevat alaikäiset**).

KUNTOUTTAVA SULJETTU LAITOSPALVELU

Hoito- ja palvelusisällön sääntelyn puutteet

- Ehdotettu kuntouttava suljettu laitospalvelu on tarkoitettu alle rikosvastuuiän oleville lapsille, joilla on vakavaa väkivaltaista tai rikollista käyttäytymistä. Kohderyhmän palvelutarve on osin **psykiatrinen ja lääketieteellinen**, mikä ei ilmene riittävällä tarkkuudella esityksestä. Toisaalta osa näistä alaikäisistä ei omaa mitään diagnosoitavaa psykiatrista oiretta tai häiriötä eivätkä he hyödy esimerkiksi psykiatrisesta osastohoidosta, jonne heidät usein ohjataan.
- Nykytilanteessa psykiatrinen osastohoito ei ole näille nuorille vaikuttavaa palvelua, mutta lastensuojelulaitoksesta puuttuvat rajoittamiskeinot sekä psykiatrinen osaaminen.

KUNTOUTTAVA SULJETTU LAITOSPALVELU

Kuntouttavan suljetun laitospalvelun piiriin kuuluvat lapset tarvitsevat lähes poikkeuksetta:

- psykiatrasta arviointia
- lääkehoitoa
- terveydenhuollollista valmiutta
- Esitys ei määrittele, miten nämä toteutetaan. Myöskään nuorisopsykiatrian resursointia ei ole huomioitu, vaikka käytännössä hoitovastuu monella alueella kuuluu erikoissairaanhoidolle.

Oikeusturvakysymykset

- Rajoitustoimien käyttö ja lapsen perusoikeuksien rajoittaminen edellyttävät täsmällistä ja tarkkarajaista sääntelyä

LASTENSUOJELUN JA PSYKIATRIAN YHTEENSOVITETUT YKSIKÖT

- Näiden kahden palvelun yhteensovittamisesta tulee säätää laissa, koska nykytilanteessa palvelut eivät ole yhteensovitettavissa
- Käytännössä vastaan tulee juridisia, vastuukysymyksiin liittyviä ja tietosuojariskejä. Toimivaltuudet jäävät epäselviksi. Käytännön kokemusta on jo kertynyt, eikä sitä tule sivuuttaa
- Lastensuojelulaitoksissa ei ole riittävästi tarvittavaa osaamista, yksiköiden viitekehys sekä koulutus eivät ole kv-tiedon tasalla
- **Psykiatrisen resurssin puuttuminen:** Esityksessä ei ole arvioitu nuorisopsykiatrian työmäärän kasvua eikä osoitettu lisäresursseja, vaikka käytännössä tällainen yksikkö siirtyy kokonaan erikoissairaanhoidon hoitovastuulle. Tämä on vakava puute, sillä nykyisellään tutkitusti merkittävä osa lastensuojelun asiakkaista tarvitsee psykiatrista hoitoa, jonka saatavuus on jo nyt riittämätön

PUUTTEELLISEN SÄÄNTELYN SEURAUKSET- NYKYTILA

- Yksiköitä perustetaan ilman riittävää psykiatrasta osaamista ja hoitomallin määrittelyä. Nykytilanteessa lastensuojelun yksiköissä ei ole riittävää osaamista tämän vaativan asiakasryhmän hoitoon. Osaamisen tulisi kuitenkin olla yksikössä, jossa tuotetaan palvelua 24/7. Satunnainen käynti yksikössä (esim. lääkärin käynti) ei tee palvelusta vaikuttavaa yhteensovitettua palvelua.
- Toiminnallinen sisältö jää vaihtelevaksi ja hoitoajat riittämättömiksi
- Vastuu hoidon laadusta on epäselvä
- Yksiköitä perustetaan jo olemassa oleviin konsepteihin, ja mikä tahansa lastensuojelun ja psykiatrian yhteistoiminta muodostaa hybridiyksikön

LAUSUNNON SUOSITUS

- Laissa on säädettävä **lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovittamisen** hoitovastuusta, näihin yksiköiden osaamisesta ja henkilöstön mitoituksesta ja osaamistavoitteista
- Yksiköiden luonne ja asiakasohjaus/segmentointi sekä hoidon luonne ja hoitomalli ja edes suuntaa antava viitekehys on määriteltävä
- Suositus :em osioiden sääntely, **erityisesti lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovittettavien palvelujen osalta , palautetaan jatkovalmisteluun ja täydennetään kokonaisuudeksi, jonka avulla voidaan luoda vaikuttavaa hoitoa antavia hybridiyksiköitä.**